

Het verbond

5. Het verbond

Uit de Tora: Genesis 9 (Het verbond)

Uit de Profeten: 1 Samuël 20 (Verbond met David)

Uit het Goede Nieuws: Handelingen 15 (Verbond met de heidenen?)

God zegt tegen Noach en zijn zonen die bij hem zijn het volgende:

En wat Mij betreft, hier ben Ik. Ik zet Mijn gesneden verbond met je op! Niet alleen met jou, maar met heel je nageslacht dat na je komt. Daarnaast ook met alle levende zielen die bij je zijn in de vogels en in de beesten en in alles wat op aarde bij je leeft, van alles wat uit de drijfark gekomen is. Voor al het leven op aarde zet Ik Mijn verbond op.

Ik zet Mijn gesneden verbond met je op! Al het vlees zal niet opnieuw afgesneden en uitgeblust worden door het water van de vloed. Er zal niet opnieuw een vloed zijn om de aarde te ruïneren.

En God vervolgt:

Dit is het teken van het gesneden verbond. Het teken dat ik je geef, is tussen Mij en jou, en het is tussen Mij en elke levende ziel die met jou is en voor alle generaties in dit nieuwe tijdsbestek:

Ik geef Mijn boog in de wolken! Dát zal het teken zijn van het verbond tussen Mij en de aarde.

Hij zal er zijn wanneer Ik de wolken over de aarde breng. Mijn boog zal dan in de wolken verschijnen!

Dan zal Ik Me Mijn gesneden verbond herinneren. Het verbond dat staat tussen Mij en jou, en elke levende ziel in alles wat vlees is. De wateren zullen niet opnieuw een vloed worden, om al het vlees te ruïneren. Als de boog in de wolken is, zal Ik ernaar kijken en Ik zal me het gesneden verbond van dit nieuwe tijdsbestek herinneren. Het verbond dat staat tussen God en elke levende ziel die op aarde te vinden is in alles wat vlees is.

God zegt tegen Noach: Dit is het teken van het gesneden verbond dat ik opzet tussen Mij en al het vlees dat op aarde is.¹

Groot chiasme

In de Tora vinden we regelmatig prachtige structuren. Een veel voorkomende is het chiasme. In een chiasme wordt een verhaal verteld of een reeks gebeurtenissen, waarna de kern omschreven wordt, om dan weer hetzelfde verhaal of dezelfde thema's in omgekeerde volgorde te herhalen. We kijken deze week naar twee van zulke chiasmes.

Het stukje dat ik hierboven vertaald heb is de kern van een chiasme. We gaan dit eens bekijken. Als u een Bijbel pakt om mee te kijken is het gemakkelijk om te zien.

- ▲ Het begin en het einde van het chiasme zijn de twee geslachtsregisters die Noach en Abraham voortbrengen. Twee rechtvaardige lijnen die eindigen met een rechtvaardige eenling. (Gen. 5 en Gen. 11:10-32)
 - Het verhaal direct na het register van Noach, gaat over een oordeel over heel de mensheid: de vloed. Zo wordt de genealogie tot aan Abraham voorafgegaan door een oordeel over heel de mensheid: de spraakverwarring. (Gen. 6:1 - 8:14 en Gen. 11:1-9)

- Na de zondvloed belooft JHWH om al het leven niet nogmaals te vernietigen en dus het nageslacht van Noach veilig te stellen. En vóór de torenbouw vinden we een uitdraai van Noach's nageslacht, dat wil zeggen, de voorvaders van alle volken aan wie JHWH dit beloofde. (Gen. 8:15-22 en Gen. 10)
 - ⤴ De twee passages daartussen die met elkaar verbonden zijn, gaan over bloed en naaktheid. De ergste zonden in Gods ogen houden daarmee verband: dat er bloed vloeit en de zonden waarbij het om naaktheid gaat: overspel en afgoderij². (Gen. 9:1-7 en Gen. 9:18-29)
 - En daartussen vinden we dan de kern van dit chiasme: JHWH's verbond met Noach!

Klein chiasme

Als u deze lijn ziet, is het kleine chiasme ook makkelijk te vinden. Hier geef ik de structuur van Genesis 9:8-17.

- ⤴ God spreekt over het verbond met Noach en zijn nageslacht. (vs. 8, 9)
 - Alle levende zielen en dieren uit de ark worden genoemd. (vs. 10)
 - Het leven zal niet meer worden uitgeroeid door een vloed. (vs. 11)
 - ⤴ Dit is het teken wat JHWH geeft. (vs. 12)
 - JHWH's boog dient tot teken van het verbond. (vs. 13)
 - ⤴ Tussen de wolken moet je het teken zoeken. (vs. 14)
 - Het water zal niet meer tot vloed worden voor uitroeiing. (vs. 15)
 - God herinnert zich alle levende zielen in alle vlees. (vs. 16)
- ⤴ God spreekt over het teken van het verbond met Noach en alle vlees op aarde. (vs. 17)

Pijlers van het verbond

Het grote chiasme van Genesis vijf tot en met elf laat de hele context van het verbond met JHWH voor het eerst zien. Alle thema's die in JHWH's ogen bij een verbond van belang zijn, worden hier bij elkaar gezet. In een notedop worden we dus ingelicht over wat een verbond met JHWH is.

Als we willen weten wat het betekent om met JHWH in een verbond te staan, moeten we al die thema's dus een plek geven. Als we de drie verbonden in de Tora met elkaar vergelijken, zijn die thema's steeds weer sterk aanwezig. Laten we daarom eens kijken waar die thema's later terugkomen bij het verbond met Abraham en bij het verbond met Israël in de woestijn. We kunnen dat nu natuurlijk niet uitdiepen, maar als we verder komen in de Tora, zullen we stapsgewijs leren hoe een verbond met God eruit ziet en wat dat voor ons betekent. Zowel individueel (met Abraham) als collectief (met Israël).

De thema's die steeds terugkeren, zijn: uitverkiezing, oordeel, het brandoffer, grove zonden en het teken van het verbond. Stap voor stap gaan we ze langs om te zien hoe deze thema's, in alle drie de verbonden, de pijlers zijn. Dan weten we dat het zo is, want waar drie getuigen zijn, staat de zaak zeer vast!

Uitverkiezing

De registers waar Noach en Abram uit voortkomen, laten zien dat een verbond met JHWH inhoudt dat je gescheiden (uitverkoren of geheiligd of apart gezet) wordt van de generatie waarin je opgroeit.

De basis waarop dit gebeurt lijkt telkens te zijn dat de persoon in kwestie (de uitverkorene) JHWH volgt in zijn leven. De bewuste persoon besluit om Hém te volgen, in plaats van mensen. Dit aspect wordt bij Abraham sterk uitgewerkt in Genesis 12-14 en we vinden het bij Israël terug in het verhaal van de uittocht waarin de scheiding met Egypte telkens weer de essentie blijkt te zijn. Dit gaat zover dat een hele generatie aan zijn einde komt omdat Egypte zich 'in hen bevindt' en zij er dus niet van gescheiden blijken te zijn.

Het oordeel

Zowel Noach als Abram zien zich geplaatst voor de uitdaging om een weg te vinden die dwars door het oordeel heen gaat. Beiden zien zij als enige persoon licht aan het eind van de tunnel. Noach kreeg bij de vloed de belofte van een vernieuwde schepping op deze aarde en Abram kreeg temidden van de spraakverwarring de belofte van een land waarin de vernieuwde schepping zijn vorm zou krijgen. Midden in het oordeel heeft degene die aan het verbond met JHWH vasthoudt uitzicht en perspectief. Terwijl dat nu juist ontbreekt bij iedereen over wie het oordeel uitgestort wordt! Denk ook aan het oordeel over Sodom en Gomorra dat zo'n belangrijke rol speelt in de belofte aan Abraham. (Want dit wordt afgezet tegen de geboorte van zijn zoon Izak.)

² In het midden van Leviticus vinden we dezelfde thema's rondom de kern van een chiasme. De kern is daar hf. 16, de thema's bloed vloeien: hf. 15 en 17 en naaktheid: hf. 18.

Bij Israël is het natuurlijk Egypte dat geoordeeld wordt, maar óók een hele generatie van Israël zelf...
Uitverkoren zijn betekent dus niet dat we per definitie ontkomen aan het oordeel!

Het altaar en het brandoffer

Noach bouwt een altaar en brengt een *olah*, een brandoffer. Als antwoord daarop belooft God dat Hij Zijn verbond met alle vlees zal oprichten. Noach is op dat moment de huisvader en hij volbrengt zijn verantwoording naar allen die in zijn huis wonen. Zijn huishouding wordt op dat moment gevormd door al het leven dat op aarde is! Als antwoord belooft God aan heel zijn huis ontkoming, inclusief dieren en vogels en nakomelingen. Al het leven dat uit Noach voortgekomen is, zal dus niet opnieuw het oordeel van de vloed krijgen, omdat zij allemaal een brandoffer gebracht hebben in hun voorvader Noach! Heel de lijst van volken in Genesis 10 vindt dus redding en ontkoming op basis van het offer! Het altaar van Noach betreft dus écht iedereen bij het heil van JHWH! Wat een contrast met het oordeel dat zojuist iedereen had weggevaagd...

Het altaar en het brandoffer wordt bij Abraham samengebracht in de binding van zijn zoon Izak (Genesis 22). Hoewel hij al meerdere keren een altaar had gebouwd, is het pas daar, dat er sprake is van een brandoffer. Bij Israël wordt er een altaar gebouwd na de overwinning op Amalek in Exodus 17. Het bijbehorende brandoffer wordt gebracht in hoofdstuk 18. **Het bijzondere hier is dat duidelijk niet alléén JHWH de ontvangende partij is bij een brandoffer, maar ook Israël en zelfs de volkeren! Want er is hier sprake van een grootse feestmaaltijd, waarbij ook Midian deelneemt!**

Wat een brandoffer is en waar het altaar voor staat, komt later aan de orde. Maar nu kunnen we al zien dat na het brandoffer een tijd aanbreekt van overvloed, feestmaal en gemeenschap. Dit geldt voor zowel Noach als voor Abram en Israël. Noach wordt gezegend door in een vernieuwde schepping te leven, Abram door zijn zoon Izak terug te ontvangen en daarna door nog meer nageslacht en Israël eet een maaltijd met JHWH als inleiding op het huwelijk dat JHWH met hen sluit in Exodus 19 en 20. Als Israël wandelt in dit huwelijksverbond met JHWH, kán Hij niet vervloeken, maar zegt Hij hen met grote zegen. Zie daarvoor de zegen die Bileam uitspreekt in Numeri 23 en 24.

Tussen het oordeel en de beloofde zegen, staat dus consequent een altaar. Het brandoffer dat erop gebracht wordt, is de basis waarop JHWH Zijn verbond met de mens sluit.

Bloedvergieten

Dán pas doet JHWH een boekje open over enkele voorwaarden waar Hij niet omheen kan en wil voordat het verbond definitief wordt. De thema's die in Genesis 9 het verbond omkaderen laten de meest zware zonden zien in Gods ogen: doodslag en overspel. Deze zonden raken JHWH het diepst in Zijn hart. Wanneer er onschuldig of onverantwoord bloed vergoten wordt, zowel van dieren als van mensen, dan heeft dat consequenties: "Het zal op je hoofd terugkeren!"

Bij Abram vinden we enkele verhalen waar wél bloed vergoten wordt, maar dit wordt niet veroordeeld in de tekst. (Genesis 14 en 15) Het lijkt er zelfs sterk op dat heel bewust het vergoten bloed níet genoemd is. En om het nog gekker te maken, wordt de zegen er specifiek aan gekoppeld. Hoewel we uit Genesis 9 weten hoe God over bloedvergieten denkt, wordt aan Abram de noodzaak van bloedvergieten geopenbaard. Dat laatste kunnen we nooit begrijpen als we niet eerst de diepte van de zonde van bloedvergieten door hebben.

De openbaringen die JHWH hierover aan Israël geeft, benadrukken beide kanten hiervan en geven het diepere betekenis. Zo veroordeelt God het bloedvergieten van dieren in Leviticus 17 en is tegelijkertijd bloedvergieten noodzakelijk in de offerdienst.

Naaktheid

Iets verder wordt over de naaktheid van Noach gesproken. Als we Leviticus 18 vers 7 lezen, zien we wat er bedoeld wordt met de naaktheid van een man: het is zijn vrouw! Dus het is heel waarschijnlijk dat het hier om de vrouw van Noach gaat. In zijn dronkenschap heeft Noach dus ongemerkt de naaktheid van zijn vrouw gedeeld met zijn zoon Cham. In de tekst staat niet méér dan dat Cham de naaktheid van zijn vader zag, maar in vers 24 en verder blijkt dat Cham meer dan dat 'gedaan' had. Volgens een legitieme *remez*-interpretatie lezen we dat hij met zijn moeder naar bed is geweest. Door de dronkenschap van zijn vader kon hij die gemakkelijk uit z'n bed duwen zonder dat Noach het merkte. Maar zijn broers betrapten hem...

De affaire van Abram en Hagar, en die van Israël met de Moabitische en Midianitische meisjes in Numeri 25 (direct na de zegen van Bileam!), vallen onder hetzelfde thema.

Bloedvergieten aan de ene kant, en hoererij en overspel aan de andere kant, het zijn de vreselijkste dingen die

je maar kunt doen in Gods ogen. Dát wil Hij heel de mensheid meegeven. Het zijn ook de zonden die van nature een mens dieper aantasten dan enige andere zonde. Het waren juist ook deze dingen waar het in de voortijd op misging: Kaïn die zijn broer doodsliep en de dochters die de zonen van God verleid hadden...

De kern van het verbond

Dan wordt het verbond gesloten met Noach en al het andere leven op aarde. U en ik zijn daar allemaal bij ingesloten. Is het niet bijzonder dat we met z'n allen één vader delen, die op de juiste tijd zijn verantwoording nam voor zijn gezin? We stammen allemaal van hem af en vallen dus ook allemaal onder de zegen die hem ten deel viel! Het hele stuk vindt zijn hoogtepunt in het teken van het verbond dat JHWH sluit met heel de mensheid. Het teken is Zijn boog. Het woord voor regenboog is in het Hebreeuws hetzelfde als het woord voor het wapen waarmee pijlen afgeschoten worden. De boog is bedoeld om de kracht en de strijdbaarheid van JHWH uit te drukken! De boog die in de hemel om Zijn troon staat, is de uitdrukking van Zijn sterkte! De realiteit daarvan maakt Hij zichtbaar door een afschaduwing van de boog die om Zijn troon staat, te doen weerspiegelen in de lucht (zie Ezechiël 1:28 en Openbaring 4:3).

Zijn kracht en strijdbaarheid zijn een realiteit! Hij zal zich sterk maken om het verbond dat Hij sluit met de mens ook te houden! Niemand zal meer geoordeeld worden zoals de generatie van voor de vloed!

Ook bij de andere verbonden wordt een teken gegeven als speerpunt. Het teken van het verbond met Abraham is de besnijdenis (Genesis 17) en dat van het verbond met Israël de sabbat (Exodus 31:12-17).

Verdieping

Dit blok geeft enkele onafgemaakte denklijnen en vragen voor diepere zelfstudie. Zo kunnen we een steeds beter beeld krijgen van het onderwijs dat JHWH ons geeft door Zijn Tora. Als basis voor diepere studie is het goed om het boekje "[Hebreeuws denken](#)" door te nemen. Dit kunt u vinden op mijn website.

- ✧ *Volgens een interpretatie is de wijngaard van Noach een herstel van de tuin van Eden. Het drinken van de wijn die het voortbrengt, is een manier om vreugde te bedrijven en herinnerd te worden aan de verrukking van de tuin. Maar zoals we zagen kan dit gemakkelijk misbruikt worden. Waar moeten wij op letten als we ons in willen zetten voor het herstel van de tuin van verrukking? Welke gevaren liggen er op de loer en hoe kunnen we die zien aankomen?*
- ✧ *Een telg uit de stam Juda en één uit de stam Benjamin sluiten een verbond in 1 Samuel 20. Welke pijlers van het verbond herkennen we in dit verhaal? Wat is het teken van hun verbond? Wat is de rol van de boog bij dit verbond? En hoe sluit dat aan bij de boog van Noach?*
- ✧ *Wat is de diepere betekenis van het verbond tussen David en Jonathan? Denk eraan dat de twee stammen Juda en Benjamin voor altijd bij elkaar zijn gebleven! Waarom koos David zijn hoofdstad in het gebied van Benjamin? Wat is de belofte die achter dit verbond schuilt? (Zie ook Psalm 133.)*
- ✧ *Handelingen 15 wordt vaak uitgelegd alsof de apostelen de Tora en de verbonden afschaften. Maar het zou heel vreemd zijn als dit inderdaad bedoeld was. Want de ernst die God met Zijn verbond maakt, wordt dan te grabbel gegooid! Stel je eens voor dat de apostelen bedoelden dat de Tora overgedragen moest worden aan de heidenen, maar dat ze het er in eerste instantie niet over eens waren hoe dit moest gebeuren. Welke elementen worden er voorgeschreven aan de heidenen? Welke linken zie je met het verbond met Noach? Wat zijn de voorwaarden die in de tekst staan bij deze afhandeling?*
- ✧ *Worden de heidenen in Handelingen 15 nu bij de verbonden van de Tora betrokken of niet?*

Volgende week lezen we:

Genesis 10 - 11 (De rechtvaardige generatie), Jesaja 49 (Geliefd onder de volken) Openbaring 16:16 - 19:10 (Dwars door het oordeel heen)

© 2011 Kees Bloed

www.sjemajah.nl

Immanuël, Gemeente van het Levende Woord

Tel 078 6990097, Fax 078 6990098, Mob 0629 065138

Email: w.verdouw@immanuel-gemeente.nl

Web: <http://www.immanuel-gemeente.nl>

Wees van harte welkom op iedere Sabbatmorgen en ervaar dat de vreugde van Jahweh onze kracht is.
Plaats van samenkomst: "De Havenkerk", Ieplaan 9, 2951 CB Alblasterdam, om 10.30 uur